

δ' ἔννοια εἶναι ἡ τοῦ προσώπου. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν οἱ Ἕλληνες ἐλάτρευον τοὺς θεοὺς αὐτῶν ὄχι τόσον ὡς στοιχεῖα τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ ἠθικοῦ κόσμου ὅσον ὡς πρόσωπα ἀπεικονίζοντα τὸν πραγματικὸν ἀνθρώπινον βίον. Οἱ Ἕλληνες ἐπίστευον λ.χ. ὅτι ὁ Κρόνος καθήρσε τῆς βασιλείας τοῦ κόσμου τὸν Οὐρανόν, ὅτι ὁ Ζεὺς καθήρσεν ἔπειτα τὸν Κρόνον, ὅτι ἡ Ἥρα ἦτο γυνὴ φιλόνομος καὶ ζηλότυπος, ὅτι εἰς τὸν κατὰ τοῦ Ἰλίου πόλεμον ἄλλοι μὲν τῶν θεῶν ἦσαν σύμμαχοι τῶν Τρώων ἄλλοι δὲ τῶν Ἑλλήνων· ὅτι οἱ θεοὶ παρευρέθησαν εἰς τοὺς γάμους τοῦ Κάδμου· ὅτι οἱ θεοὶ ἐγένων ἐκ θνητῶν γυναικῶν· ὅτι θεαὶ ἔτικτον ἀπὸ θνητῶν ἀνδρῶν καὶ τὰ τοιαῦτα. Οἱ δὲ διηγούμενοι τὰ μυθεύματα ταῦτα διηγοῦνται δοξασίας νηπιώδεις μὲν, ἀλλ' οὐδὲν ἦτιον δοξασίας αἰτινες ἀπετέλουν τὸ θετικὸν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους θρησκείμα· ἐνῶ οἱ ἀγωνιζόμενοι ν' ἀνακαλύψωσιν ὅλας τὰς κοσμογονικάς, φιλοσοφικάς καὶ ἠθικάς ἀληθείας, αἰτινες ἐκρύπτοντο ὀπισθεν τῶν μυθευμάτων ἀσχολοῦνται εἰς τὴν εὔρεσιν ἀληθειῶν περὶ τῶν ὁποίων ὀλίγον ἐφρόντιζεν ὁ ἑλληνικὸς λαός, ὅστις, ὡς προείπομεν, ἐλάτρευε τοὺς θεοὺς αὐτοῦ μᾶλλον ὡς πρόσωπα ἢ ὡς φυσικάς ἢ ἠθικάς δυνάμεις.

Ἐνάλογος ἀμφισβήτησις παρήχθη καὶ ὡς πρὸς τὰς ἐρμηνείας τῶν μυθικῶν γενεαλογιῶν, τῶν ἡρωικῶν ἄθλων, τῶν κοινῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἐν γένει τῶν μυθικῶν παραδόσεων τῆς ἐποχῆς ταύτης. Αἱ ἐρμηνεῖαι αὗται σκοπὸν ἔχουσι νὰ διακρίνωσι τί ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ ἱστορικὸν καὶ τί τὸ μυθῶδες· καὶ τινες μὲν ἀπεδοκιμάσθησαν, ἄλλαι δὲ ἐθεωρήθησαν εὐστοχοί, κατ' ἄλλους δὲ πᾶσαι εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτιον ἀνυπόστατοι καὶ αὐθαίρετοι.

Ὁ παραδοξότερος τῶν ἐρμηνευτῶν τούτων εἶναι ὁ Παλαίφατος, ὅστις ἀδελὸν ἀκριβῶς πότε ἔζη, ἀλλ' ὑπῆρξε προγενέστερος τῆς πρώτης τοῦ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος, διότι ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ ρωμαίου ποιητοῦ Οὐιργιλίου, ὅστις ἐγεννήθη ἐν ἔτει 70 πρὸ Χριστοῦ. Ὁ Παλαίφατος ἐπρέσβευεν ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν πείθονται εἰς ὅλα τὰ λεγόμενα, ὡς ἀμέτοχοι σοφίας καὶ ἐπιστήμης, οἱ δὲ, ἐπιρροεπέστεροι ὄντες πρὸς τὴν ἔρευναν καὶ τὸν δισταγμὸν, εἰς οὐδὲν τούτων πιστεύουσιν. Ἄλλ' αὐτὸς νομίζει ὅτι πάντα τὰ λεγόμενα καὶ ἐγένοντο· διότι, ἂν δὲν ἐγίνοντο, δὲν ἠθελον λέγονται. Δέχεται ὁμοῦς ὅτι δὲν ὑπῆρξαν τοιαῦτα οἶα καὶ λέγονται· καὶ ὅτι οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ λογιγράφοι παρεμόρφωσαν αὐτὰ ἐπὶ τὸ ἀπιθανώτερον, διὰ νὰ τὰ καταστήσωσι θαυμαστότερα εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ὅθεν ὁ Παλαίφατος κατέβαλε πολλοὺς κόπους ἵνα διακρίνη τὸ ἀληθὲς ἀπὸ τοῦ ψευδοῦς· καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐπεσκέφθη τὰς χώρας εἰς ἃς ἀποδίδονται τὰ λεγόμενα καὶ ἐξήτασεν ἐπιμελῶς τοὺς πρεσβυτέρους τῶν κατοίκων καὶ ἄλλους. Ἴδου δὲ παραδείγματά τινα τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ.

Ἐλάβομεν ἀνωτέρω ἀφορμὴν νὰ ἀναφέρωμεν (σελ. 19) τὸν περὶ Σφιγγὸς μῦθον. Ὁ Παλαίφατος, ἐκθέσας τὸν μῦθον τοῦτον, ἐπιφέρει ὅτι τὰ λεγόμενα εἶναι ἀπίθανα καὶ ἀδύνατα, ὄχι μόνον διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπῆρξε τοιοῦτο θηρίον, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι ὅλας παιδαριῶδες νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ Καδμεῖοι, ἀντὶ νὰ τὸ κατατοξεύσωσιν, ἀφηνον αὐτὸ νὰ τοὺς κατατρόγη. Ἐχει δὲ ἡ ἀλήθεια ὡς ἔειψεν. Ἡ Σφιγὴ ἦτο ἀπλῶς σύζυγος τοῦ Κάδμου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κάδμος ἔλαβε καὶ ἄλλην γυναῖκα, τὴν Ἀρμονίαν, ἡ Σφιγὴ συγκροτήσασα στρατόν, κατέλαβε τὸ ὄρος τὸ λεγόμενον Σφιγγίον καὶ ἐντεῦθεν ἐπολέμηε πρὸς τὸν Κάδμον, ἐπιχειροῦσα καθ' ἑκάστην ὥραν ἐνέδρας, εἰς ἃς ἐφόνευε τοὺς ἀντιπάλους· καλοῦσι δὲ οἱ Καδμεῖοι τὴν ἐνέδραν αἰνίγμα. Ἐν τούτοις ὁ Κάδμος ὑπέσχετο ὅτι θέλει δώσει χρήματα πολλὰ εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἠθελε φονεύσει τὴν Σφιγγά· καὶ ὁ Οἰδίπους, ἀνὴρ κορινθίος πολεμι-

